LINDESNES KOMMUNE

BEDRE SAMMEN OM LESING 2021-2032

Tiltaksplan for språk, lesing og skriving i Lindesnes kommune, 0-16 år

Innhold

Innledning 4
Implementering av tiltakene 4
Samarbeid mellom barnehage, skole og hjem 4
Foreldremøter 4
Leksebevisste skoler 4
Lesing på papir eller skjerm? 4
Hilsen fra Kommunalsjef Oppvekst 5
Tiltaksområde 1: Bad i bøker, 0-6 år 6
Tiltak 1.1. Barnehagebibliotek i alle barnehager 6
Tiltak 1.2. Leseprosjekt for alle barn i barnehagen hvert år 6
Tiltak 1.3. Høytlesing for alle barn i barnehagen hver dag 6
Tiltak 1.4. Helsestasjonsbibliotek (på alle helsestasjoner) 6
Tilhørende vedlegg 6
Tiltaksområde 2: Overgang fra barnehage til skole og SFO 7
Tiltak 2.1. Årshjul for overgangen fra barnehage til skole og SFO 7
Tiltak 2.2. Skolestartskjema 7
Tiltak 2.3. Høytlesing i overgangen fra barnehage til skole 7
Tilhørende vedlegg 7
Tiltaksområde 3: Begynneropplæring i lesing og skriving, 1. trinn 8
Tiltak 3.1. Høytlesing hver dag 8
Tiltak 3.2. Språklig bevissthet 8
Tiltak 3.3. Lyd- og bokstavinnlæring 8
Tiltak 3.4. Veiledet lesing 8
Tiltak 3.5. Tekstskaping hver uke 8
Tiltak 3.6. Skolebibliotek hver uke 8
Tiltak 3.7. Daglig lesetid på skolen og hjemme i selvvalgt litteratur 8
Tilhørende vedlegg 8
Tiltaksområde 4: Veiledet lesing i alle fag, 1.-10. trinn 9
Tiltak 4.1. Veiledet lesing av fagboktekster i alle fag 9
Tiltak 4.2. Veiledet lesing av et mangfold av tekster i alle fag 9
Tiltak 4.3. Nasjonale prøver og eksamen som måleindikator 9
Tilhørende vedlegg 9
Tiltaksområde 5: Leselyst og leseengasjement, 1.-10. trinn 10
Tiltak 5.1. Daglig lesetid på alle trinn i selvvalgt litteratur 10
Tiltak 5.2. Leseprosjekt på alle trinn 10
Tiltak 5.3. Høytlesing på alle trinn 10
Tiltak 5.4. Bibliotektime på alle trinn 10
Tiltak 5.5. Litteraturformidling på alle trinn 10
Tiltak 5.6. Skolebibliotek i toppklasse på alle skolene 11

Tiltak 5.7. Leselyst på SFO 11
Tiltak 5.8. Samarbeid med folkebiblioteket 11
Tilhørende vedlegg 11
Tiltaksområde 6: Dysleksivennlig oppvekst, 0-16 år 12
Tiltak 6.1. Dysleksivennlige barnehager og skoler 12
Tiltak 6.2. Universell kartlegging 12
Tiltak 6.3. Oppfølging av universell kartlegging 12
Tiltak 6.4. Oppfølging og eventuelt diagnostisering etter oppfølgingstest 13
Tiltak 6.5. Videre arbeid etter diagnostisering 13
Tilhørende vedlegg 13
Vedlegg 1 - Barnehagebibliotek og helsestasjonsbibliotek, 0-6 år 14
Vedlegg 2 - Høytlesing, 0-16 år 15
Vedlegg 3 - Dialogisk lesing i barnehagen, 0-6 år 16
Vedlegg 4 - Årshjul, overgang fra barnehage til skole og SFO 17
Vedlegg 5 – Infoskriv til foresatte, overgang bhg/skole/SFO 18
Vedlegg 6 – Skolestartskjema, del 1 19
Vedlegg 7 – Skolestartskjema, del 2 20
Vedlegg 8 - Lesestrategier i veiledet lesing, 1.-4. trinn 21
Vedlegg 9 - Leselogg, 1.-4. trinn 22
Vedlegg 10 - Leselogg selvvalgt litteratur, 5.-7. trinn 23
Vedlegg 11 - Fagovergripende lesestrategier, 5.-10. trinn 24
Vedlegg 12 - Kritisk lesing, 1.-10. trinn 25
Vedlegg 13 - Bibliotektimen, 1.-7. trinn 26
Vedlegg 14 - Leseprosjekter, 0-16 år 27
Vedlegg 15 - LESEKVARTEN 28
Vedlegg 16 - Informasjon til foresatte, DYSMATE 29
Vedlegg 17 - Rutinebeskrivelse forebyggende lesegruppe, DYSMATE 30
Vedlegg 18 - Kartlegging barnehage 31
Vedlegg 19 - Kartlegging barneskole (1. trinn) 32
Vedlegg 20 - Kartlegging SFO 33
Vedlegg 21 - Kartlegging barneskole (2.-7. trinn) 34
Vedlegg 22 - Kartlegging ungdomsskole (8.-10. trinn) 35
Vedlegg 23 - Kartlegging skolebibliotekar (1.-10. trinn) 36
Vedlegg 24 - Kartlegging læringslos (1.-10. trinn) 37
Vedlegg 25 – Årsplan for implementering av tiltaksplanen i personalet 38

Innledning

Bedre sammen om lesing; en tiltaksplan for språk, lesing og skriving i Lindesnes kommune 0-16 år.

Tiltakene i denne planen skal øke sannsynligheten for at alle barn og unge i Lindesnes kommune, uavhengig av sosioøkonomisk status og kjønn, blir kompetente lesere som kan forstå, bruke, reflektere over og engasjere seg i skrevne tekster, slik at de kan nå sine mål, utvikle sine kunnskaper og evner, og delta i samfunnet.
Tiltakene er forankret i nasjonale strategi-, ramme- og læreplaner, Regionplan Agder 2030, Kommuneplanen Bedre sammen 2020-2032 samt forskning og anbefalinger fra nasjonale og internasjonale leseundersøkelser som PIRLS og PISA.
Tiltaksplanen består av to hoveddeler:

- Seks tiltaksområder; 0-16 år
- Tjuefem vedlegg; støttemateriell og «kopieringsoriginaler» tilpasset tiltakene.

Implementering av tiltakene

- Barnehage- og skoleledere i Lindesnes kommune er ansvarlige for å gjennomføre tiltakene på sin enhet, samt opprettholde og videreutvikle kompetansen i personalet gjennom fastlagt utviklingstid nedfelt i årsplan (vedlegg 25).
- Skoleledere i Lindesnes kommune kartlegger skolens egen praksis årlig ved bruk av kartlegginger spesifisert i vedlegg 18-24.
- I kommunal regi iverksettes tiltakene gjennom følgende:
    - Tiltaksområde 1 og 2: Felles personalmøte hvert år (august/september) for de kommunale barnehagene.
    - Tiltaksområde 2: Tverrfaglig arbeidsgruppe for overgangen fra barnehage til skole/SFO
    - Tiltaksområde 3, 5 og 6: Lærende nettverk for pedagoger
    - Tiltaksområde 4: Felles satsing skoleåret 2025/26
    - Implementering settes på dagsorden på fagmøter for styrere, enhetsledere og SFO-ledere, samt på felles styrersamlinger hvert halvår.

Samarbeid mellom barnehage, skole og hjem

Foreldremøter

Lesing settes på agendaen på alle foreldremøter. I barnehagen og i småskolen oppfordres det til daglig høytlesing både i barnehagen, på skolen og i hjemmet.

Leksebevisste skoler

I Lindesnesskolen har vi lekser som gir mening, mestring og motivasjon. I retningslinjene for en leksebevisst skole prioriteres **daglig lesetid i selvvalgt litteratur** på alle trinn. Elevenes lesing må følges opp på en positiv og tilpasset måte av både hjem og skole. På barnetrinnet gjøres dette blant annet gjennom bruk av leselogg og boksamtaler.

Lesing på papir eller skjerm?

Norske elevers leselyst og lesekompetanse har falt betydelig de siste årene. PIRLS-resultater fra 2021 viser at mange 10-åringer ikke har leselyst. Hele 45 % av norske gutter svarer at de ikke liker å lese, og 37 % av jentene. Dette er dårligst av alle 65 land som deltok i PIRLS. Det er en sterk sammenheng mellom elevers leselyst og deres lesekondis og leseferdigheter, derfor ønsker vi å skape leselyst i både barnehage, på skolen og i hjemmene. Leseundersøkelser viser også at elever leser bedre på papir enn på skjerm, derfor ønsker vi også at den daglige lesetiden i selvvalgt litteratur fortrinnsvis gjøres i papirbaserte tekster fremfor skjerm, både på skolen og i hjemmet.

Hilsen fra Kommunalsjef Oppvekst

I Lindesnes kommune har vi en felles ambisjon om å gi alle barn og unge de beste forutsetninger for å lykkes i livet. Språk, lesing og skriving er grunnleggende ferdigheter som legger fundamentet for læring, mestring og deltakelse i samfunnet. Med tiltaksplanen **«Bedre sammen om lesing»** ønsker vi å styrke denne grunnmuren – fra barnets første møte med bøker i de første leveår, til ungdomstrinnets arbeid med kritisk lesing og fagtekster.

Planen er solid forankret i nasjonale strategier og læreplaner, Regionplan Agder 2030 og vår egen kommuneplan **«Bedre sammen»**. Den bygger på forskning og erfaring, og gir konkrete tiltak som skal bidra til å fremme leselyst, lesekompetanse og språkutvikling for alle barn og unge i alderen 0–16 år.

Foreldrene spiller en helt avgjørende rolle i dette arbeidet. Leseglede skapes i fellesskap – gjennom høytlesing, samtaler om bøker og gode leseopplevelser i hjemmet. Når foreldre og ansatte i barnehage og skole står sammen, gir vi barna våre det beste utgangspunktet for å utvikle seg som trygge og nysgjerrige lesere.

Vi tror på kraften i fellesskapet. Derfor er visjonen for denne planen tydelig: **«Bedre sammen om lesing»**. Sammen med foreldrene, skolene, barnehagene og bibliotekene skal vi skape en lesekultur som varer livet ut. For det er nettopp **bedre sammen** vi er – og det er sammen vi lykkes.

Vennlig hilsen

Agnethe Hinna Hovdenak
Kommunalsjef Oppvekst

Tiltaksområde 1: Bad i bøker, 0-6 år

Barn i Lindesnes kommune bader i bøker og blir lest høyt for både i barnehagen og i hjemmet.

Tiltak 1.1. Barnehagebibliotek i alle barnehager

Barnehagene kan langtidslåne bøker fra folkebiblioteket for å supplere egen bokstamme. Barnehagene har en «bibliotekar» på enheten som organiserer barnehagebiblioteket. Alle avdelinger i barnehagen har god tilgang på ny og aktuell barnelitteratur (vedlegg 1).

- Barnelitteraturen brukes hver dag i barnehagen til:
  - høytlesing; både planlagt og spontant, både inne og ute.
  - barnas egen lesing og lek med bøker; både inne og ute.
- Barnelitteraturen lånes ut til hjemmene:
  - foreldre oppfordres til å låne bøker fra barnehagen til daglig høytlesing sammen med barnet sitt
  - i 2025/26 startes det opp et «tøyveskebibliotek» som blir et ekstra utlånstilbud til hjemmene.

Tiltak 1.2. Leseprosjekt for alle barn i barnehagen hvert år

Alle barn bør delta i et årlig leseprosjekt i barnehagen tilpasset barnas alder (vedlegg 14). Aktuelle leseprosjekt kan være:

- Å gå inn i en litterær verden; f.eks. Gruffalo, Brillebjørn, Barnehagekrim, Pulverheksa, Bukkene Bruse,...
- Å gå inn i et spennende tema; f.eks. eventyr, dyr, dinosaurer, bondegård, skolestart,...
- Å gå inn i et forfatterskap; f.eks. Lars Mæhle, Julia Donaldson, Bjørn Arild Ersland,...
- ... eller lese så mange spennende og interessante bøker «som mulig» i en periode.

Tiltak 1.3. Høytlesing for alle barn i barnehagen hver dag

Alle barn bør leses for hver dag. Vi leser høyt for å gi barna litterære opplevelser som stimulerer barnas fantasi og indre bilder, som er underholdende og gir leseglede og engasjement samt utvikler barnas ordforråd og språklige utvikling (vedlegg 2).

Både planlagte og spontane høytlesings-stunder er viktige i barnehagehverdagen. Dialogisk lesing kan være en god metode for planlagt høytlesing (vedlegg 3). Høytlesing kan også gi barna felles opplevelser som de kan «leke ut» i frilek, drama, tegning og skriving eller gjennom ulike språkleker.

Tiltak 1.4. Helsestasjonsbibliotek (på alle helsestasjoner)

Helsestasjonen kan langtidslåne bøker fra folkebiblioteket for å supplere egen bokstamme. Helsestasjonen har en «bibliotekar» på hver helsestasjonsavdeling som organiserer helsestasjonsbiblioteket (vedlegg 1).

- Barnelitteratur lånes ut til hjemmene fra helsestasjonen:
  - foreldre oppfordres til å låne bøker fra helsestasjonen til daglig høytlesing sammen med barnet sitt
- Bokstart:
  - Det vurderes oppstart av et prosjekt som heter BOKSTART i samarbeid med folkebiblioteket der man deler ut gratis bøker og informasjonsmateriell om språkutvikling til små barn (0-3 år) og deres foreldre.

Tilhørende vedlegg

Vedlegg 1 – Barnehagebibliotek og helsestasjonsbibliotek
Vedlegg 2 – Høytlesing
Vedlegg 3 – Dialogisk lesing
Vedlegg 14 – Leseprosjekter
Vedlegg 18 – Kartlegging barnehage

Tiltaksområde 2: Overgang fra barnehage til skole og SFO

Barn i Lindesnes kommune har en trygg og god overgang fra barnehage til skole og SFO.

Barnehagen skal i samarbeid med foreldre og skolen legge til rette for at barna kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og eventuelt skolefritidsordning. Barnehagen og skolen bør utveksle kunnskap og informasjon som utgangspunkt for samarbeid om tilbudet til de eldste barna i barnehagen, deres overgang til og oppstart i skolen. Barnehagen må ha samtykke fra foreldene for å dele opplysninger om enkeltbarn med skolen. Hentet fra: Rammeplan for barnehagen | udir.no

Tiltak 2.1. Årshjul for overgangen fra barnehage til skole og SFO

I Lindesnes kommune følger barnehage, skole og SFO et felles årshjul for at barna skal få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og eventuelt SFO (vedlegg 4).

Tiltak 2.2. Skolestartskjema

I Lindesnes kommune brukes et felles skolestartskjema for å utveksle kunnskap og informasjon som utgangspunkt for samarbeid i overgangen fra barnehage til skole (vedlegg 5, 6 og 7).

Tiltak 2.3. Høytlesing i overgangen fra barnehage til skole

I Lindesnes kommune leses det høyt for førskolebarna og elevene på 1. trinn hver dag. I overgangen fra barnehage til skole er det et ekstra fokus på to utvalgte bøker. Disse bøkene leses både på våren i førskolegruppa og i oppstarten av 1. trinn. Disse bøkene kan med fordel brukes på mange ulike måter; høytlesing, dialogisk lesing, dramatisering, skriving, tegning, filmatisering, frilek,...

Utvalgte bøker:

- Anna Fiske: Hvordan begynner man på skolen?
- Bjørn F. Rørvik: Bukkene Bruse begynner på skolen

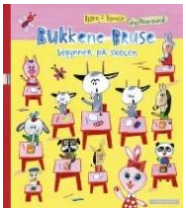

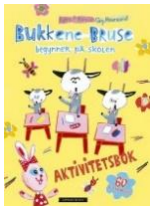

Tilhørende vedlegg

Vedlegg 4 - Årshjul
Vedlegg 5 - Skolestartskjema, infobrev til foreldre i barnehagen
Vedlegg 6 - Skolestartskjema del 1, fylles ut av barn/foreldre
Vedlegg 7 - Skolestartskjema del 2, fylles ut av barnehagen
Vedlegg 18 - Kartlegging barnehage

Tiltaksområde 3: Begynneropplæring i lesing og skriving, 1. trinn

Førsteklassingene i Lindesnes kommune opplever en god skolestart. De liker å bli lest for, og de synes det er spennende å lære seg å lese og skrive selv.

Tiltak 3.1. Høytlesing hver dag

- Vi leser høyt for elevene hver dag (vedlegg 2).
- Vi har alltid ei høytlesingskasse med et bredt utvalg av litteratur tilgjengelig i klasserommet

Tiltak 3.2. Språklig bevissthet

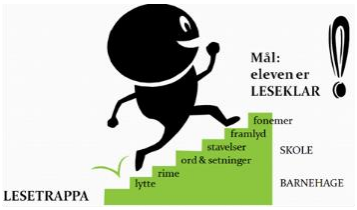

- Vi gjør elevene leseklare gjennom språkleker og aktiv bruk av lesetrappa
- Vi kobler de muntlige og praktiske språklekene sammen med skriftspråket

Tiltak 3.3. Lyd- og bokstavinnlæring

- Vi bruker en balansert tilnærming (både syntetisk og analytisk) som metode for å lære bokstaver/lyder
- Vi introduserer elevene for to bokstaver/lyder i uka, og vi jobber jevnlig med automatisering av dem

Tiltak 3.4. Veiledet lesing

Vi har veiledet lesing i små grupper (3-5 elever) to ganger i uka (vedlegg 8, 12). Vi bruker nivåbaserte småbøker/lesetekster. Veiledet lesing kan organiseres som stasjonsundervisning eller annen hensiktsmessig inndeling tilpasset klassens størrelse og ressurser.

Tiltak 3.5. Tekstskaping hver uke

- Vi legger vekt på å utvikle skriveglede gjennom å gi åpne oppgaver som alle kan mestre
- Vi lar elevene skape egne tekster hver uke
- Vi veileder elevene underveis i skriveprosessen
- Vi varierer skriveundervisningen ut fra formål

- oppdagende skriving
- lekbasert skriving/rammelek
- fagspesifikk skriving

Tiltak 3.6. Skolebibliotek hver uke

Vi har en fast undervisningstime på skolebiblioteket hver uke; «bibliotektimen» (vedlegg 13). Vi bruker skolebiblioteket for å finne «rett bok til rett elev» til lesing både på skolen og hjemme

Tiltak 3.7. Daglig lesetid på skolen og hjemme i selvvalgt litteratur

- Vi øver på å ha daglig lesekvart på skolen (vedlegg 15)
- Vi motiverer og legger til rette for 15 minutters daglig lesing hjemme i selvvalgt litteratur
- Vi følger opp elevenes daglige lesing hjemme med en leselogg (vedlegg 9). Vi bruker leseloggen som utgangspunkt for en **positiv** samtale om hva elevene interesserer seg for og hva som leses hjemme; f.eks. Hva leser du/dere hjemme nå? Høytlesing? Selvstendig lesing? Hvem leser du sammen med? Kan du anbefale boka til noen andre?

Tilhørende vedlegg

Vedlegg 2 – Høytlesing
Vedlegg 8 – Lesestrategier i veiledet lesing
Vedlegg 9 – Leselogg
Vedlegg 12 – Kritisk lesing
Vedlegg 13 – Bibliotektimen
Vedlegg 15 – Lesekvarten
Vedlegg 19 - Kartlegging begynneropplæring

Tiltaksområde 4: Veiledet lesing i alle fag, 1.-10. trinn

Elevene i Lindesnesskolen leser et mangfold av tekster med forståelse og refleksjon slik at de er kritiske, undrende, lærer i dybden og utvikler en metakognitiv bevissthet.

Tiltak 4.1. Veiledet lesing av fagboktekster i alle fag

Veiledet lesing betyr at elevene inviteres til å være aktive deltakere i lesing av tekst, og gjennom dialog om tekst utvikles elevenes lesekompetanse. Elevene veiledes gjennom tekst ved dialog og bruk av **lesestrategier**; generelle/fagovergripende lesestrategier og fagspesifikke lesestrategier i fasene ***før lesing***, ***underveis i lesingen*** og ***etter lesing***. Veiledet lesing støtter tekstarbeid i alle fag og på alle trinn, og legger til rette for eksplisitt og systematisk undervisning i lesestrategier, slik at alle elever får best mulig utbytte av den ordinære opplæringen.

1.-4. trinn: På 1. trinn har man veiledet lesing i små grupper (3-5 elever) to ganger i uka (vedlegg 8, 12). Det brukes nivåbaserte småbøker/lesetekster. Veiledet lesing kan organiseres som stasjonsundervisning eller annen hensiktsmessig inndeling tilpasset klassens ressurser. På 2.-3. trinn videreføres veiledet lesing i nivåbaserte småbøker fra 1. trinn. Veiledet lesingsstrategier brukes også på lesing av felles tekst og i høytlesingsøkter.

5.-7. trinn: På mellomtrinnet bruker man veiledet lesing som metode på tekster i alle fag (vedlegg 11 og 12). Veiledet lesing **kan** også organiseres i stasjonsundervisning der lærer veileder og følger opp små lesegrupper.

8.-10. trinn: På ungdomstrinnet bruker man veiledet lesing som metode på tekster i alle fag (vedlegg 11 og 12). «*... det er viktig for ungdomsskoleelever å få eksplisitt og systematisk undervisning og trening i et bredt repertoar av lesestrategier over tid, ...» (Magnusson & Frønes, 2020)*.

Tiltak 4.2. Veiledet lesing av et mangfold av tekster i alle fag

Veiledet lesing i både skjønn- og faglitterære tekster

- Varierer sjangre og teksttyper; oppskrift, brev, tegneserie, biografi, argumenterende tekst, avisartikkel, leserinnlegg, blogg, tekstoppgaver i matematikk, forsøksrapport i naturfag, ...
- Varierer mellom tekster på papir og på skjerm

Tiltak 4.3. Nasjonale prøver som måleindikator

Nasjonale prøver i lesing på 5., 8. og 9. trinn har varierte tekster som krever både fagovergripende lesestrategier (vedlegg 11) og kritisk lesing (vedlegg 12). Elever på laveste nivå på 5., 8. og 9. trinn kan i tillegg til ordinær tilpasset opplæring få mulighet til å delta på intensive lesekurs, f.eks. Leseklubb og/eller ENGASJER lesekurs.

Tilhørende vedlegg

Vedlegg 11 – Fagovergripende lesestrategier
Vedlegg 12 – Kritisk lesing
Vedlegg 21 – Kartlegging barneskole (2.-7. trinn)
Vedlegg 22 – Kartlegging ungdomsskole (8.-10. trinn)

Tiltaksområde 5: Leselyst og leseengasjement, 1.-10. trinn

Elevene i Lindesnes kommune liker å lese, og de bruker skolebiblioteket aktivt for å finne litteratur som frister.

Tiltak 5.1. Daglig lesetid på alle trinn i selvvalgt litteratur

Lesekvart på skolen gjennomføres i papirbok, og settes på timeplanen. Det er viktig med kvalitet i lesekvarten for å skape leselyst (vedlegg 15):

- 1.-7. trinn: Elevene leser 15 minutter hver dag
- 8.-10. trinn: Elevene leser 15 minutter 3-5 dager i uka

Lesetid i papirbok hjemme settes på ukeplanen:

- 1.-10. trinn: Elevene leser 15 minutter hver dag

Elevens leseinteresse følges opp av foresatte og skolen (kontaktlærer/faglærer) gjennom bruk av leselogg og jevnlige lesesamtaler:

- 1.-4. trinn: foresatte fyller ut leseloggen, lærer signerer (vedlegg 9)
- 5.-7. trinn: elev/foresatt fyller ut leseloggen, lærer signerer (vedlegg 10)
- 8. -10.trinn: faglærer følger opp den daglige lesingen gjennom jevnlige lesesamtaler

Tiltak 5.2. Leseprosjekt på alle trinn

Leseprosjektene i Lindesnesskolen stimulerer til leseengasjement, gode lesevaner og utholdenhet i lesing av lengre tekster (vedlegg 14).

- 1.-7. trinn: det gjennomføres to leseprosjektuker hvert halvår (både høst og vår)
- 8.-10. trinn: det gjennomføres to leseprosjektuker hvert skoleår

Tiltak 5.3. Høytlesing på alle trinn

Det skal gjennomføres høytlesing i alle klasser 1. -10.trinn (vedlegg 2). Det bør alltid være ei høytlesingsbok tilgjengelig i hvert klasserom.
1.-4. trinn: høytlesing hver dag
5.-7.trinn: høytlesing minst 3 ganger i uka
8.-10. trinn: høytlesing ukentlig

Tiltak 5.4. Bibliotektime på alle trinn

Alle klasser har timeplanfestet tid på skolebiblioteket; bibliotektime. Bibliotektimen er en norsktime med fastlagt struktur (vedlegg 13):

- 1.-7. trinn: Bibliotektime hver uke. Ansvar: norsklærer.
- 8.-10. trinn: Bibliotektime 2-3 ganger i halvåret. Ansvar: skolebibliotekar og norsklærer.

Tiltak 5.5. Litteraturformidling på alle trinn

Det samtales og formidles litteratur jevnlig i ethvert klasserom. Bruk gjerne noen få minutter etter lesekvarten til en samtale om bøkene som elevene, eller læreren, leser.
«Der det formidles litteratur på en positiv og engasjert måte, der leses det!»

- Lærere som formidlere
    - Les selv, og del dine leseopplevelser med elevene
- Elever som formidlere
    - Legg til rette for at elevene kan dele sine leseopplevelser med andre elever
- Klassebibliotek som har fristende litteratur tilgjengelig

    - Populære serier, forfattere og sjangre
    - Litterære godbiter
- Høytlesing som formidling
    - Les gjerne første bok i en populær serie
    - Les første kapittel i ei spennende bok

Tiltak 5.6. Skolebibliotek i toppklasse på alle skolene

Standard for skolebibliotekene i Lindesnes:

- årlig innkjøpsbudsjett på minimum 250,- per elev
- minimumsressurs til skolebibliotekaren på 3 timer pluss 0,5 timer per påbegynte 50 elever
- skolebibliotekaren har lærerutdanning og videreutdanning i skolebibliotek/ lesing, og skolebibliotekaren deltar på kommunale lærende nettverkssamlinger
- skolebiblioteket skal være tilgjengelig for elever og lærere i skoletiden og har et selvbetjent utlånssystem
- elever jobber som bibliotekassistenter
- skolebibliotek og folkebibliotek samarbeider
- boksamlingen er organisert etter tema og sjangre tilpasset elevene
- elevene kan låne så mange bøker de trenger. Kontaktlærere eller skolebibliotekar sender vennlige påminnelser fremfor purringer ved behov.

Tiltak 5.7. Leselyst på SFO

SFO har:

- en tiltalende lesekrok som frister med ny og aktuell litteratur til både stillelesing og høytlesing
- høytlesing i månedens bok, gjerne inspirert av LES & LEK fra Stiftelsen LESE
- ekstra fokus på lesing når skolen har leseprosjektuker (høst og vår)

SFO besøker skolebiblioteket og/eller folkebiblioteket jevnlig

Tiltak 5.8. Samarbeid med folkebiblioteket

- I Lindesnesskolen inviteres 1., 3. og 6. trinn til besøk på folkebibliotekene.
- Skolen/klassen/lærere kan i samarbeid med skolebibliotekaren bestille og langtidslåne bøker fra folkebiblioteket til leseprosjekter, klassebibliotek og til enkeltelever (særlig flerspråklige)
- Folkebiblioteket er medarrangør av lærende nettverk for skolebibliotekarer
- Folkebiblioteket gir support til skolebiblioteksystemet

Tilhørende vedlegg

Vedlegg 9 - Leselogg, 1.-4. trinn
Vedlegg 10 - Leselogg, 5.-7. trinn
Vedlegg 13 - Bibliotektimen
Vedlegg 14 - Leseprosjekter
Vedlegg 15 - Lesekvarten
Vedlegg 21 – Kartlegging barneskole (2.-7. trinn)
Vedlegg 22 – Kartlegging ungdomsskole (8.-10. trinn)
Vedlegg 23 – Kartlegging skolebibliotekar

Tiltaksområde 6: Dysleksivennlig oppvekst, 0-16 år

Barn og unge i Lindesnes kommune har en dysleksivennlig oppvekst. Den gjenspeiles i tiltak for språk, lesing og skriving som er beskrevet i tiltaksområdene 1-5 i tiltaksplanen Bedre sammen om lesing.

Tiltak 6.1. Dysleksivennlige barnehager og skoler

Barna i Lindesnesbarnehagene «bader i bøker» for å utvikle språket og interessen for litteratur. Dette gjøres blant annet gjennom daglig høytlesing, dialogisk/veiledet lesing og arbeid med rim, regler og språkleker flere ganger daglig.
Barn og unge i Lindesnes har tilgang til barnehage-, helsestasjon- og skolebibliotek som frister med ny og aktuell litteratur. Formålet er å gi leselyst og motivasjon til å lese daglig i selvvalgt litteratur, både i barnehagen, på skolen og hjemme.
Lindesnesskolen har også dysleksivennlige lærere som praktiserer dysleksivennlig undervisning:

- Starter timen med å forklare hva som skal læres, og hvordan elevene skal jobbe
- Bruker korte setninger
- Gjentar viktige utsagn
- Forklarer nye ord/begreper
- Forklarer ting på flere måter
- Sjekker forståelsen ved å la elevene gjenfortelle
- Hjelper elevene med å få strukturert hverdagen sin

Kilde: Dysleksihåndboka for lærere; Åsne Midtbø Aas. Universitetsforlaget (2021).

Tiltak 6.2. Universell kartlegging

Barn mellom 0-6 år observeres i barnehagen med observasjonsskjemaet ***Alle med*** etter samtykke fra foresatte. De kartlegges på helsestasjonen med samtaleverktøyet ***Språk 4***. Elever på 1.-10. trinn kartlegges jevnlig med ulike verktøy for å fange opp deres språk-, lese- og skriveutvikling slik at skolen på best mulig måte kan legge til rette for tilpasset opplæring:

Trinn:		Høst:	Vår:
1.	Tidlig innsats jfr. Tiltak 3-5 og Opplæringsloven §1.1.3	Skolestart-app (aug/sept). Delprøve 1-3 gjennomføres for alle, delprøve 4-6 gjennomføres frivillig.	Skolestart-app (re-test i januar). Delprøve 1-6 gjennomføres for alle. Kartleggingsprøve fra Udir (mars/april)
2.			
3.		Kartleggingsprøve fra Udir	Dysmate-screening (mars/april)
4.		*Vurdere screening og re-testing av elever med usikkert utslag på Dysmatekartlegging på 3. trinn. Diagnostisering av dysleksi kan vurderes.*	
5.		Nasjonale prøver	Dysmate-screening (januar/februar)
6.			
7.		Dysmate-screening	
8.		Nasjonale prøver	
9.		Dysmate-screening Nasjonale prøver	
10.			

Tiltak 6.3. Oppfølging av universell kartlegging

I barnehagen følges resultater fra ***Alle med*** opp av pedagogisk leder. Dersom observasjonene fra ***Alle med*** viser et behov for ytterligere kartlegginger og tiltak kan man, etter samtykke fra foresatte, bruke

observasjonsskjemaet TRAS. Videre oppfølging drøftes i ped.ledermøte/avd.møte/basemøte i barnehagen og tiltak igangsettes internt i barnehagen. Ved behov for ytterligere veiledning kan man drøfte videre tiltak i Oppvekstteam 0-6 år (meld sak til drøfting i oppvekstteam 0-6 år).
Det siste året før skolestart kan man vurdere om man skal ta en Dysmate oppfølgingstest på enkeltbarn som allerede er henvist til PPT.

I skolen følges kartleggingsresultatene opp av skolens forebyggende lesegruppe som består av sertifiserte Dysmate-testere; læringslos, ressurslærer lesing og rådgiver fra PPT (vedlegg 17). Den forebyggende lesegruppa har månedlige møter og gjennomgår resultatene fra universell kartlegging. Lesegruppa drøfter tiltak for tilpasset opplæring på klassenivå, gruppenivå og/eller individnivå (se tiltak 4.3.). Tiltak som vurderes er høytlesingsverktøyet LES FOR MEG (1.-4. trinn), ENGASJER lesekurs (5.-7. trinn) og LESEKLUBB (1.-10. trinn). Kontaktlærer inkluderes i den forebyggende lesegruppa når dens klasse drøftes. I tillegg bør skolens ledelse og skolebibliotekar inkluderes i den forebyggende lesegruppa ved behov. Skolebibliotekets rolle bør synliggjøres når det er aktuelt med tiltak som skal utvikle elevenes leseglede og leseengasjement. Dersom kartleggingsresultatene fra Dysmate-screeningen viser et behov for ytterligere testing kan man etter samtykke fra foresatte teste eleven med Dysmate oppfølgingstest.

Tiltak 6.4. Oppfølging og eventuelt diagnostisering etter oppfølgingstest

Skolens forebyggende lesegruppe drøfter resultater fra screening- og oppfølgingstest fra Dysmate (vedlegg 17). I tillegg vurderes opplysninger om elevens tidligere språkutvikling, hørsel, syn og dysleksi i nær familie. På bakgrunn av dette foretas en faglig vurdering om eleven har dysleksi og/eller andre språk-, lese- og skriveutfordringer. Den forebyggende lesegruppa drøfter tiltak som gjennomføres. Kontaktlærer inkluderes i den forebyggende lesegruppa når dens elev drøftes. I tillegg bør skolens ledelse og skolebibliotekar inkluderes i den forebyggende lesegruppa ved behov. Skolebibliotekets rolle bør synliggjøres når det er aktuelt med tiltak som skal utvikle elevens leseglede og leseengasjement. Det kan også være behov for ytterligere utredning og/eller henvisning til PPT.

Tiltak 6.5. Videre arbeid etter diagnostisering

Skolens forebyggende lesegruppe lager en handlingsplan for det videre arbeidet når en elev har blitt diagnostisert med dysleksi. Handlingsplanen beskriver hvem som han ansvar for hva, og til hvilken tid.

Tilhørende vedlegg

Vedlegg 16 - Dysmate screeningtest, informasjon til foresatte
Vedlegg 17 - Dysmate, rutinebeskrivelse forebyggende lesegruppe
Vedlegg 18 – Kartlegging læringslos, 1.-10. trinn

MÅL: barn/foresatte bruker barnehage- og helsestasjonsbiblioteket aktivt til hjemlån av bøker for daglig høytlesing!

Et lavterskel-tilbud i barnehagene og på helsestasjonene

Hvordan lage et bibliotek?
Ei bildebokhylle i barnas høyde og en bokkasse på gulvet er en god start! En vinduskarm kan også brukes ☺
Hvordan skaffe aktuelle bøker til biblioteket?
Et årlig budsjett til bøker bør prioriteres. I Lindesnes kommune anbefaler vi minst 250,- pr. barn pr. år. I tillegg kan man langtidslåne bøker på folkebiblioteket.
Hvordan låne ut?
Ei notatbok og en penn er godt nok.
Hvordan få bøkene inn igjen?
Vennlige påminnelser er lov og lurt! Tålmodighet og raushet pleier å lønne seg ☺
Hvem har ansvaret for biblioteket?
Alle ☺ Men «bibliotekaren» i barnehagen/helsestasjonen har det overordnede ansvaret, og har ekstra tid (omtrent 1 time i uka) til arbeid med barnehage-/helsestasjonsbiblioteket.
Hvordan vedlikeholde et bibliotek?
Biblioteket bør alltid se fristende og tiltalende ut. Kast ødelagte bøker. Husk at det finnes mange dårlige historier som vi ikke trenger å ta vare på hvis de ikke blir lest …
Hvordan merke bøkene?
Bøkene bør merkes med navnet på eieren slik at boka kan komme tilbake til rett eier hvis den er på rundreise eller avveie. Ha gjerne litt tålmodighet! Bøkene kommer som regel tilbake til eieren etter hvert. Imens er det sikkert noen leser og har glede av dem ☺

TØYVESKEBIBLIOTEK – en utvidelse av barnehagebiblioteket

I et samarbeid mellom Lindesnesbibliotekene og Oppvekst i Lindesnes kommune startes det opp et prosjekt som heter LES MED MEG! De første barnehagene starter opp i 2025, deretter inkluderes de andre barnehagene i 2026 og 2027. Hver barnehage får tildelt tøyvesker med 3 barnebøker i som henges til utlån i garderoben. Det er ulike titler i alle tøyveskene. Veskene lånes ut til hjemmene for høytlesing. Det blir en rulleringsordning på veskene utover i prosjektperioden.

Vedlegg 2 - Høytlesing, 0-16 år

FØR DERE LESER – Du hjelper barnet/eleven med å forstå teksten dersom dere prater om boka før dere leser den

Dere kan for eksempel:

- Lese bokas tittel, forfatterens og illustratørens navn
- Prate om bokas framside
- Lese bokas baksidetekst
- Prate om hva boka kan handle om
- Se på bokas innholdsfortegnelse og/eller kapitteloversikt
- Bla i boka og prate om bildene
- Prate om hva barnet allerede vet om det som boka handler om

IMENS DERE LESER – Du hjelper barnet/eleven med å forstå teksten dersom dere prater om innholdet underveis i lesingen

Dere kan for eksempel:

- Prate om hva ord og begreper betyr. Hvis barnet er flerspråklig: sammenligne med morsmålet
- Prate om hva man ser på bildene
- Peke på bilder og tekst
- Lese ett avsnitt om gangen og prate om hva det handler om
- Prate om hva man tror neste avsnitt kommer til å handle om

ETTER AT DERE HAR LEST – Du hjelper barnet/eleven med å forstå teksten dersom dere prater om boka etter at dere har lest den

Dere kan for eksempel:

- Prate om hva dere synes om boka
- Prate om hva som var mest spennende, overraskende, trist, morsomt, ...
- Prate om nye ord og begreper fra boka og hvordan disse kan brukes i andre sammenheng

Kilde: READ Aarhus

Vedlegg 3 - Dialogisk lesing i barnehagen, 0-6 år

Mål: Vi leser og samtaler om tekst
Barna får felles opplevelser og referanser, og opplever leseglede. De møter og erfarer nye ord og begrep i en meningsfull kontekst, og lytteferdigheter stimuleres.

Forberedelsen hos den voksne
Finn fram konkreter og/eller illustrasjoner som støtter historien i boka. Ha klar fokusord (gjerne nedskrevet). Se og snakk om framsiden og tittel. Bla i boka, still åpne spørsmål til barna (forbered deg gjerne med post-it-lapper på aktuelle steder i boka). La spørsmålene være åpne slik at barna må tenke gjennom svarene, og gi dem mulighet til å fortelle, beskrive, undre og fantasere. Barna skal få dele sine opplevelser, meninger og tanker. Tenk gjennom om de ulike karakterene bør ha ulike «stemmer» og om det skal være variasjon i stemmevolum og tempo formidlingen.

Forslag til gjennomføring:

Første gang
I førlesingsfasen skal vi skape forventinger hos barna. Prat positivt om boka i forkant, og vis gjerne noen bilder.
Etter førlesingsfasen er barna spente på fortellingen i boka, og da leser du boka nokså sammenhengende.
Avtal med barna i forkant om at i dag skal vi lese først og prate etterpå. På denne måten formidles bokas historie kronologisk for alle barna, men ikke la det bli en regel som ikke kan brytes.
Dramatiser historien ved å bruke ulik stemme til sentrale karakterer, og varier stemmens volum og tempo. Det kan være krevende for barn i førskolealder å følge med på en lang historie, og din dramatisering vil hjelpe dem til å holde konsentrasjonen.
Vis fram konkreter og/eller bokas illustrasjoner for å framheve temaene, eller bruk projektor med bilder du har skannet på forhånd for å vise boka på storskjerm.
Samtal med barna i etterkant av høytlesingen dersom de sitter med mange spørsmål.

Andre gang
Neste gang/dag dere tar fram boka, bruker dere tid på å samtale mens dere leser den.
Samtal med barna om illustrasjoner og om de temaene de er mest opptatt av.
Finn fram fokusordene som du har planlagt og som er nedskrevet på et stort ark (med eventuelle illustrasjoner), men vær også oppmerksom på barnas interesse og bidrag når dere samtaler om språk, ord og uttrykk.
Bruk de planlagte spørsmålene ved behov, men vel så viktig er det å være sensitiv overfor barna og ivareta deres initiativ og interesse underveis og la dette styre samtalen.
Spør åpne spørsmål, og legg vekt på den gode samtalen ved å gi barna tid til å reflektere og svare.
Engasjer barn som er stille og usikre, uten at de utfordres for mye. Vis at du ser dem og er interessert i deres bidrag, og still spørsmål som ikke krever lange utredninger i svaret.

Kommentar
Det er ulike erfaringer med å bruke boka to ganger. I noen grupper gir barna uttrykk for at det er kjedelig, i andre grupper ønsker barna å høre og snakke om den igjen og igjen. Skap spenning og engasjement ved å invitere barna med i samtale før boka brukes andre gang, kanskje bare figuren eller dukken setter i gang aktiviteten ved å begynne å prate om boka og undre seg over hva den handler om.

Kilde: https://lekbasert.no/aktivitet/dialogisk-lesing/

Vedlegg 4 - Årshjul, overgang fra barnehage til skole og SFO

Rev. 02.06.25

Tid:	Hva:	Hvem har ansvaret:
August/ september	Utviklingssamtale for 1. trinn på skolen	Kontaktlærer 1. trinn. Husk å ta med skolestartskjemaene fra barnehagen. Etter utviklingssamtalen på skolen makuleres skjemaene.
Oktober	Vurderingsmøte/dialog om førskolebarn som har sakkyndig vurdering og opplagte behov for større tilrettelegging i skolen (ressurser, hjelpemidler, og lign.)	Styrer tar kontakt med PP-tjenesten og avtaler møte med foresatte og skolen.
	Infoskriv fra LABU til barnehagene (styrer) om LABU`s tilbud til minoritetsspråklige barn	LABU
I løpet av høsten	Førskolebarna inviteres til lesebesøk på skolen (fadderklassen)	Enhetsleder nærskole og lærer for fadderklassen
November	Infoskriv om overgangen i fra barnehage til skole og skolefritidsordning (SFO) sendes til alle foresatte – kopi til skolene	Arbeidsgruppa minner styrere på å sende ut til alle foresatte. Ligger som vedlegg 5 i Tiltaksplanen Bedre sammen om lesing.
	Elektronisk utsending av skjema om innskriving til foresatte	Oppvekst, skoleledelse og VISMA-ansvarlig
Desember	Digital innskriving via digipost til foresatte	Oppvekst
Januar	Planlegging av foreldremøte	Enhetsleder nærskole kaller inn til et planleggingsmøte (representanter fra SFO, kommunale og private barnehager). Arbeidsgruppa utarbeider forslag til ei felles saksliste og presentasjon
Februar	Foreldremøte på nærskolen	Samarbeid mellom barnehagen(e), SFO og nærskolen
	Overgangsmøte for barn som mottar spesialpedagogisk hjelp. Vurdere behov for flere møter (evt. et formøte)	Styrer kaller inn foresatte, skole og PPT, og leder møtet.
	Overgangsmøte for barn med behov for ekstra trygghet i overgangen	Styrer kaller inn foresatte og skole, og leder møtet
Mars	Søknad om SFO. Frist: 1. mars	
	Foreldre/barn fyller ut del 1 i Skolestartskjema	Barnehagen. Skolestartskjema del 1 ligger som vedlegg 6 i Tiltaksplanen Bedre sammen om lesing.
I løpet av våren	Førskolebarna inviteres til lesebesøk på nærskolen (fadderklassen)	Enhetsleder nærskole og lærer for fadderklassen
	Førskolebarna besøker skolegården og skolebygningen og SFO (uformelt besøk)	Barnehagene
	LABU har en dialog med foresatte til de elevene som skal gå der	LABU
April	Barnehagen fyller ut del 2 i skolestartskjema	Barnehagen. Skolestartskjema del 2 ligger som vedlegg 7 i Tiltaksplanen Bedre sammen om lesing.
	Foreldresamtaler i barnehagen Tema: overgang bhg/skole Gjennomgang og signering av skolestartskjema	
Mai	Skolestartskjemaene (i papirformat) leveres direkte (ikke i postkasse) til de ulike skolene innen 15. mai	Styrer/pedagogisk leder
	Overgangsmøte for barn med logopedisk hjelp	Styrer kaller inn foresatte, skole og PPT, og leder møtet.
Juni	Besøksdag på SFO (evt. i april/mai)	SFO-leder
	Førskoledag og foreldremøte på nærskolen	Enhetsleder på nærskolen
	Evaluering av overgangsåret	Arbeidsgruppa

Nærskoler = Skolekretser (se kommunens hjemmeside)

Infoskriv: Overgang fra barnehage til skole/SFO i Lindesnes kommune

LINDESNES KOMMUNE

KJÆRE FORELDRE/FORESATTE TIL FØRSKOLEBARN

I Lindesnes kommune er det utarbeidet felles rutiner og årshjul for overgangen fra barnehage til skole/SFO. Formålet er at alle barn skal ha en trygg og god overgang.

Rammeplan for barnehagen sier at:
«Barnehagen skal i samarbeid med foreldre og skolen legge til rette for at barna kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og eventuelt skolefritidsordning. Barnehagen og skolen bør utveksle kunnskap og informasjon som utgangspunkt for samarbeid om tilbudet til de eldste barna i barnehagen, deres overgang til og oppstart i skolen. Barnehagen må ha samtykke fra foreldene for å dele opplysninger om enkeltbarn med skolen.»

Rutiner for overgangen:

INNMELDING
I november/desember får en av barnets foresatte digipost med info om innmelding. Innmeldingen gjøres digitalt via Lindesnes kommunes nettsider.

SKOLESTARTSKJEMA
Skolestartskjemaet (del 1 og del 2) fylles ut for alle førskolebarn som skal begynne på skolen til høsten. Skolen bruker skjemaet for å tilrettelegge skolestarten på best mulig måte for det enkelte barn. Barnehagen fyller ut skjemaet i samarbeid med foreldrene i løpet av våren. Barnehagen leverer skjemaene til barnas nærskole som arkiverer skjemaene midlertidig. Etter første utviklingssamtale på skolen makuleres skjemaene.

OVERGANGSSAMTALER
Dersom det er behov for samtaler med skolen i tillegg til skolestartskjemaet, er det mulig. Det er barnehagen i samarbeid med foreldre som avgjør det.

SKOLEBESØK
Alle førskolebarn i barnehagene inviteres til lesebesøk på skolen (fadderklassen), både på høsten og på våren. Førskolebarna inviteres også til en besøksdag på SFO i løpet av våren.

FORELDREMØTER
Alle foreldre/foresatte kalles inn til foreldremøte på barnets nærskole

- i februar – et samarbeidsmøte mellom barnehage, skole og SFO
- i mai/juni – i forbindelse med førskoledag for barna

Mål for overgangen

1. Barna blir kjent med skolen og SFO i god tid før første skoledag
2. Barna blir kjent med andre barn som skal gå på samme skole
3. Barna opplever en sammenheng mellom læringsinnholdet i barnehage og skole
4. Barna blir lest høyt for hver dag i bøker som til stimulerer til leseglede og språkutvikling
5. Barna kan låne bøker med seg hjem fra bibliotek i barnehagen og på skolen

Vedlegg 6 – Skolestartskjema, del 1

SKOLESTARTSKJEMA

LINDESNES KOMMUNE

Del 1: fylles ut av foresatte/barn

Plass til foto av barnet (limes inn av foresatte)	Jeg heter (for- og etternavn): Bursdagsdato: Navn på barnehagen: Antall år i barnehagen: Navn på skolen: Har barnet utfordringer med syn/hørsel/allergi/...? Evt. hva: Morsmålet mitt: Foresattes språk: Behov for tolk? ja/nei:

Dette er meg:

SÅNN SKRIVER JEG NAVNET MITT:

SÅNN SER JEG UT NÅR JEG TEGNER MEG SELV:

DETTE LIKER JEG Å GJØRE:

DISSE BØKENE LIKER JEG:

FAMILIEN MIN:
(foreldre/foresatte og søsken)

Bor alle i samme hus?
Annen informasjon til skolen?

Vedlegg 7 – Skolestartskjema, del 2

SKOLESTARTSKJEMA

LINDESNES KOMMUNE

Del 2: fylles ut av barnehagen (etter at del 1 er levert tilbake)

Skjemaet gjennomgås og godkjennes av foresatte før levering til nærskolen.

Barnets navn:

Beskrivelse av barnets positive og sterke sider:

Kryss av det som passer best akkurat nå:

BARNETS SOSIALE FERDIGHETER:	Passer	Passer litt	Passer ikke ennå	Kommentar:
1. blir fort trygg i nye omgivelser				
2. tar initiativ til å bli venn med andre barn				
3. takler overgang fra en aktivitet til en annen				
4. forstår og følger lekeregler og felles beskjed				
5. er oppmerksom og konsentrert				
6. arbeider selvstendig				
7. kan vente på tur				
8. har god selvregulering				
9. viser empati				
10. klarer å si stopp, eller søke hjelp fra en voksen, når noe blir vanskelig				
BARNETS SPRÅKLIGE FERDIGHETER:	Passer	Passer litt	Passer ikke ennå	
11. liker å bli lest for				
12. har et godt ordforråd				
13. hevder sine meninger/behov på en god måte				
14. viser interesse for bokstaver og ord				
15. kan skrive navnet sitt				
BARNETS REGNEFERDIGHETER:	Passer	Passer litt	Passer ikke ennå	
16. har mengdeforståelse opp til fem eller mer				
17. viser interesse for tall og telling				
BARNETS MOTORISKE FERDIGHETER:	Passer	Passer litt	Passer ikke ennå	
18. er selvstendig i på-/avkledning og på toalett				
19. har god grovmotorikk (balanse, hopp, løp, klatre, rulle,...)				
20. har god finmotorikk (funksjonelt blyantgrep, tegne, klippe, perle, lime,...)				

Har eget overgangsmøte med skolen (ja/nei):
Har samarbeid med andre instanser (ja/nei – evt. hvem):
Vi samtykker til at dette skjemaet sendes til barnets skole (ja/nei):
Underskrift:

Vedlegg 8 - Lesestrategier i veiledet lesing, 1.-4. trinn

Hver elev har ei lesemappe/postmappe med leseleksa (nivåtilpasset tekst) og leselogg (vedlegg 9)

Før lesing:

Lesestrategier:	I praksis:
Orientere seg i teksten - Motivere for lesing - Reflektere over innhold - Forstå teksten	Se på framsiden - samtale Illustrasjon: Hva ser du? Hva tror du denne boka vil handle om? Tittel: Hva forteller tittelen deg? Sammenheng mellom tittel og framsideillustrasjon? Se inni boka – individuelt → felles samtale Bildene: Hva ser du? Tror du fremdeles at det handler om…? Teksten: Overskrifter? Hva forteller de oss? Sortere overskriftene.
Hente fram bakgrunnskunnskap	Samtale: Hva kan du om dette fra før? Har du hørt, sett eller lest noe lignende? Hva minner det deg om?
Nye ord/begreper	Samtale – tankekart - tokollonenotat

Under lesing:

Lesestrategier:	I praksis:
Velge lesemåte	- Høytlesing lærer – korlese – hermelese, parlese – lese en side hver - individuell lesing mm.
Tekstens innhold - Leseforståelse	- Hva har vi lest og opplevd? - Hva har vi lest og lært? - Hvem – hva – hvor – hvorfor - når
Tekstens form - Avkoding - Leseflyt	- Noe spesielt i teksten vi legger merke til? - Noe spesielt i teksten vi kan utdype? Bokstaver, ord, forstavelser, endelser, konsonantforbindelser, diftonger, setninger, avsnitt, sjanger, tegnsetting; utrop, spørre, punktum, komma – rimord, bokstavrim, snakkebobler, direkte tale, …

Etter lesing:

Lesestrategier:	I praksis:
Tekstens innhold - Leseforståelse	- Hva har vi lest og opplevd? - Hva har vi lest og lært?
Samtale om elevens arbeidsinnsats (øvelse gjør mester)	- Hvordan har du lest og lært - Øvd/lest mye? Sammen med hvem? Når? Var det vanskelig/lett? Trengte du hjelp?

Vedlegg 9 - Leselogg, 1.-4. trinn

I Lindesnes kommune prioriterer vi daglig lesetid i selvvalgt litteratur på skolen og hjemme for å fremme leselyst, oppøve lesekondis og utvikle lesekompetansen sin.

Mål: Daglig lesing hjemme i selvvalgt litteratur (15 minutter). Vi anbefaler lesing i papirbøker i ulike sjangre, aviser eller blader.

Leselogg:

Daglig lesing hjemme - er den papirboka, avis eller blad som eleven har valgt å lese selv (alene eller høyt i sammen med en voksen).
Signatur - både hjem og skole signerer i leseskjemaet ukentlig. Hovedmål: motivere og følge opp elevens lesing

Dato:	Dag:	Tittel (daglig lesing hjemme):	Signatur hjem:	Signatur skole:
	Mandag			
	Tirsdag			
	Onsdag			
	Torsdag			
	Fredag			
	Lørdag			
	Søndag			
	Mandag			
	Tirsdag			
	Onsdag			
	Torsdag			
	Fredag			
	Lørdag			
	Søndag			
	Mandag			
	Tirsdag			
	Onsdag			
	Torsdag			
	Fredag			
	Lørdag			
	Søndag			
	Mandag			
	Tirsdag			
	Onsdag			
	Torsdag			
	Fredag			
	Lørdag			
	Søndag			
	Mandag			
	Tirsdag			
	Onsdag			
	Torsdag			
	Fredag			
	Lørdag			
	Søndag			

Vedlegg 10 - Leselogg selvvalgt litteratur, 5.-7. trinn

Eleven noterer titler fra selvvalgt litteratur som leses på skolen og hjemme. Eleven signerer i loggen. Foresatte kan også signere om de ønsker det. Læreren signerer, og prioriterer så ofte som mulig en positiv prat omkring litteratur og lesing. Hovedmål: etablere gode lesevaner og leselyst

Dato:	Dag:	Leser på skolen (tittel):	Leser hjemme (tittel):	Signatur elev/hjem:	Signatur lærer:
	Mandag				
	Tirsdag				
	Onsdag				
	Torsdag				
	Fredag				
	Lørdag				
	Søndag				
	Mandag				
	Tirsdag				
	Onsdag				
	Torsdag				
	Fredag				
	Lørdag				
	Søndag				
	Mandag				
	Tirsdag				
	Onsdag				
	Torsdag				
	Fredag				
	Lørdag				
	Søndag				
	Mandag				
	Tirsdag				
	Onsdag				
	Torsdag				
	Fredag				
	Lørdag				
	Søndag				

Vedlegg 11 - Fagovergripende lesestrategier, 5.-10. trinn

Lesekompetanse: Å lese handler om å kunne forstå, bruke, evaluere, reflektere over og engasjere seg i innholdet i tekster.

- Lesestrategier kan brukes i alle fag.
- Lesing handler om å forstå og bruke innholdet i tekster.
- Arbeidet før lesing er viktigst for å forstå teksten.

GENERELLE/FAGOVERGRIPENDE LESESTRATEGIER		
FØR LESING	Målretting	• Hva er formålet med denne teksten? • Kritisk blikk (jfr. kritisk lesing i fasen UNDER LESING)
	Gjøre seg kjent med teksten	• Hva slags type tekst er dette? - Skjønn-/faglitterær? - Sjanger? - Fagspesifikk? • Hvordan leser vi denne teksten? • Orientere seg i teksten? (framside/ overskrifter/ illustrasjoner/ tekstbokser/ ...) • Hva tror du teksten handler om?
	Hente frem forkunnskap	• Hva vet du om dette fra før?
	Ord og begreper	• Generelle ord/begreper • Fagspesifikke ord/begreper • Nye/ukjente ord/begreper • Flerspråklige elever? Knytte ord/begreper til morsmålet
UNDER LESING	Lese aktivt og stoppe opp underveis	• Streke under, notere og systematiske informasjon • Stille spørsmål til teksten (se raden under) • Gjøre antakelser og justere på bakgrunn av ny informasjon • Samtale med andre om teksten
	Kritisk lesing Dybdelesing	• Å stille spørsmål er en sentral lesestrategi i kritisk lesing. Se vedlegg 10. • Dybdelesing er nært knyttet til lesekondis; å lese lengre tekster med motivasjon og utholdenhet
	Ord og begreper	• Generelle ord/begreper • Fagspesifikke ord/begreper • Nye/ukjente ord/begreper • Flerspråklige elever? Knytte ord/begreper til morsmålet
ETTER LESING	Kontrollere læringsutbyttet	• Synliggjøre kunnskapen for seg selv og andre: oppsummere, skrive sammendrag, stille spørsmål og svare på andres spørsmål, lage presentasjoner, dramatisere, ... • Vurdere og reflektere over egen innsats og læringsutbytte

Vedlegg 12 - Kritisk lesing, 1.-10. trinn

Å stille spørsmål, for å utforske og reflektere, er en sentral lesestrategi ved kritisk lesing. Det er en forutsetning for å bli en god leser og for å kunne samhandle med ulike type tekster.

Relevante spørsmål for alle typer tekster 1. – 10 trinn

- Hvem har laget teksten?
- I hvilken sammenheng er teksten laget?
- Hva er hensikten med teksten?
- Har teksten en skjult agenda?
- Hvordan er komposisjonen i teksten? Hvilke deler består den av, og hvordan er de satt sammen?
- Hvordan presenterer teksten virkeligheten?
- Hvilke språklige strategier benytter forfatteren?

Relevante spørsmål for alle typer tekster 5.-10 trinn

- Hvilken kilde kan vi stole på og hvorfor?
- Er denne teksten en nøytral eller partisk kilde?
- Hva er hensikten med teksten?
- Hva er forfatterens holdning?
- Hvorfor blir NN intervjuet i denne teksten?
- Hvorfor nevner forfatteren dette?
- Hvorfor er dette ordet nevnt flere ganger?
- Hvem er teksten laget for?
- Hvordan kan vi vite at ...?
- Hvilket bevis bruker forfatteren for å underbygge sin teori om ...?
- Hvilken informasjon bruker forfatteren for å støtte påstanden?
- Hva får vi vite om undersøkelsen som forskerne har gjennomført?
- Hva er grunnen til at tekstskaperen har tatt med et bilde av ...?
- Hvorfor nevner artikkelforfatteren en kjent organisasjon?
- Hvilken av kildene egner seg best når du skal finne ut mer om ett tema?

Kilde: *Å lese kritisk: elevers vurderinger av teksters troverdighet og pålitelighet* (Weyergang & Frønes, 2020)

Vedlegg 13 - Bibliotektimen, 1.-7. trinn

Mål for bibliotektimen:
- Bli kjent på biblioteket
- Friste elevene med aktuell litteratur
- Smitte leseglede
- Finne og låne litteratur til lesing hjemme og til stillelesing på skolen

Forslag til organisering:
- Samling (20-30 minutter)
    - Presentere fristende og aktuell litteratur. Samtale om bøker og litteratur.
      Gjør det enkelt:
        - Ta med deg ei bunke med bøker du tror kan friste. Vis framsiden og les eventuelt teksten bak på boka. Frister disse?
        - Høytlesing, gjerne fra mange ulike bøker
        - Presenter en sjanger, en forfatter, en serie og så videre
        - La elevene fortelle om det de leser for øyeblikket
        - La elevene fortelle og friste hverandre om de bøkene de har lest og skal levere. Kanskje noen andre vil låne de nå?
        - Trenger du litt mer inspirasjon? Spør skolebibliotekaren om tips!

- Låne- og lesetid (15-20 minutter)
    - Gi oppdrag til elevene om å finne nok bøker til lesing hjemme og på skolen fram til neste bibliotektime, for eksempel: bøker de kan lese selv + bøker til høytlesing sammen med en voksen + faktabøker.
    - Det kan være lurt å gi elevene en tidsfrist på 5-10 minutter på å bestemme seg. Når elevene har funnet det de vil låne kan tiden brukes til stillelesing og registrering av lån.
    - NB! Vær raus med utlån og innlevering slik at lesegleden får rom ☺

LES BOK – BLI KLOK! ☺

Tips:
Ha en kasse til innleverte bøker tilgjengelig i klasserommet. Den kan fungere som et ekstra klassebibliotek. Kassen tømmes i bibliotektimen, og de innleverte bøkene kan være utgangspunkt for en bokprat.

Vedlegg 14 - Leseprosjekter, 0-16 år

Leseprosjektenes omfang		
Barnehage:	1.-7. trinn:	8.-10. trinn:
- Hvert år - 2 uker - Litt hver dag i barnehagen - Informere hjemmene og legge til rette for utlån av aktuell litteratur i barnehagebiblioteket	- Hvert halvår (høst og vår) - 2 uker - 30-60 minutters lesing hver dag på skolen - 15-45 minutters lesing hver dag hjemme (andre lekser reduseres)	- Hvert år - 2 uker - 30-60 minutters lesing hver dag på skolen - 15-45 minutters lesing hver dag hjemme (andre lekser reduseres)
Leseprosjektenes innhold		
Barnehage:	1.-7. trinn:	8.-10. trinn:
Aktuelle leseprosjekt: - Litterære serier; f.eks. Gruffalo, Brillebjørn, Barnehagekrim, Pulverheksa, Bukkene Bruse... - Spennende tema; f.eks. eventyr, dyr, dinosaurer, skolestart, ... - lese så mange spennende og interessante bøker «som mulig» i en periode - Stiftelsen LESE: Bokstart – lese fra første stund	- Ideer til leseprosjekter utvikles i lærende nettverk for skolebibliotekarer Aktuelle leseprosjekt: - Løveunge - Mamma Mø - Karsten og Petra - Dyrevennene - Fakta - Tegneserier/Donald - Detektivbyrå nr. 2 - Bok og film (under 11 år) - Bok og film (over 11 år) - Fellesbok/felleslesing - Norlis lesekonkurranse - Stiftelsen LESE sine prosjekter: Leseskogen, Bokslukerprisen, Tid for Ti	- Alle ungdomsskolene har et leseprosjekt med temaet *Bok & Film*. Et slikt prosjekt kan inneholde: flere eksemplarer av boktitler som er filmatisert og tilhørende filmer. Elevene velger blant titlene og leser den boka de ønsker å se filmen til. - Ideer til titler for *Bok & Film* utvikles i lærende nettverk for skolebibliotekarer
Leseprosjektansvarlig		
Barnehage:	1.-7. trinn:	8.-10. trinn:
Styrer/pedagogiske ledere og barnehagebibliotekar lager et system for leseprosjektene og avklarer ansvarsfordeling.	Enhetsleder og skolebibliotekar lager et system for leseprosjektene - Skolebibliotekar følger opp og videreutvikler leseprosjektene	Enhetsleder og skolebibliotekar lager et system for leseprosjektene - Skolebibliotekar følger opp og videreutvikler leseprosjektene

Nettsider:
- Stiftelsen LESE: Stiftelsen LESE - Foreningen les
- Norlis lesekonkurranse: https://www.norlijunior.no/?hjem

HVORDAN FÅ KVALITET OG LESELYST I ELEVENES STILLELESINGSTID PÅ SKOLEN?

Kriterier:

1. **Vær sikker på at alle elevene har ei bok de har lyst til å lese**
   - Bruk skolebiblioteket til å finne litteratur
     - Hvis skolebiblioteket ikke strekker til: bruk folkebiblioteket
   - Ha fristende litteratur tilgjengelig i klasserommet
     - Noe ekstra for de kresne: motorblader, verdenskrig, aviser, Donald-blader, …
     - Det er dysleksivennlig å sikre at elever som strever med lesing også har ei fysisk bok/blad de har lyst til å lese. Dyslektikere kan også øve på å «lese med ørene».
     - Lag gjerne en utstilling av de bøkene dere har tilgjengelig i klasserommet

2. **Sett av fast tid på timeplanen til lesekvarten**
   - Barnetrinnet: hver dag
   - Ungdomstrinnet: 3-5 dager i uka
   - Lesekvarten starter når siste elev begynner å lese
   - Ha gjerne hørselvern tilgjengelig for de som ønsker/trenger det
   - Det er lov å lese mer enn ett kvarter også

3. **Vær en god rollemodell for lesekvarten**
   - Les selv og vis viktigheten av lesekvarten
   - Del gjerne dine leseopplevelser med elevene
   - Hvis det er andre voksne til stede i klasserommet er de også rollemodeller for lesekvarten

4. **La elevene dele leseopplevelser med hverandre**
   - Leseglede smitter dersom du setter av litt tid (2-3 minutter) til at elevene (2-3 stk) kan dele leseopplevelser med hverandre etter lesekvarten
   - Snakk om bøker og gode leseopplevelser jevnlig

5. **Vær tålmodig!**
   - Øvelse gjør mester (for de fleste)…
   - Ikke la de få som strever med å finne leseglede sette standarden for alle de andre

DYSMATE-SCREENING
Kartlegging av grunnleggende lese- og skriveferdigheter

Skolene i Lindesnes kommune har som formål å legge til rette for en dysleksivennlig oppvekst. Gjennom å avdekke dysleksi så tidlig som mulig kan opplæringen tilpasses den enkelte elev på en god måte. Alle elever skal derfor kartlegges med Dysmate screeningtest på ulike trinn i skoleløpet. Elevene screenes på 3., 5., 7. og 9. trinn.

Dysmate-screening gjennomføres ved at elevene kartlegges på PC/iPad. Elevprofilene vurderes av skolens forebyggende lesegruppe. Forebyggende lesegruppe består av sertifiserte Dysmate-testere (læringslos, ressurslærer lesing og PPT). Ved utslag på screeningtesten vurderes en rutinemessig oppfølgingstest. Før en eventuell oppfølgingstest blir foresatte kontaktet for samtykke og mer informasjon. Ut fra de samlede testresultatene drøftes og utarbeides tiltak og en eventuell diagnostisering av dysleksi.

For mer informasjon: www.dysmate.no

Med vennlig hilsen
barne- og ungdomsskolene i Lindesnes kommune.

Vedlegg 17 - Rutinebeskrivelse forebyggende lesegruppe, DYSMATE

Møtefrekvens, forebyggende lesegruppe: månedlige møter, gjerne i for-/etterkant av inkluderingsteam

Møtedeltakere, forebyggende lesegruppe: ressurslærer lesing, læringslos og PP-rådgiver. Innkalle kontaktlærer/faglærer når deres klasse/trinn gjennomgås. Skoleledere bør også delta.

Møteprosedyrer:

- Lage en årsplan for gjennomføring av screening og oppfølgingstest av de ulike klassetrinnene (jfr. Tiltak 6 i Bedre sammen om lesing)
- Skolen sender ut informasjonsskriv (vedlegg 16) om Dysmate i forkant av screening til aktuelle trinn.
- Før drøfting av screeningtest sorterer ressurslærer lesing bort de elevene som ikke trenger å drøftes (de med 0-2 røde utslag)
- Drøfting av screeningtest:
  - Elever som har minst 3 røde utslag tas med til en videre helhetlig vurdering: prøvesituasjon, konsentrasjon, morsmål, hørsel/syn, dysleksi i familien, bekymring fra foresatte/elev/lærer.
  - Videre oppfølging:
    - Samtale med eleven: kjenner eleven seg igjen i resultatene?
    - Individuelle tiltak?
    - Gruppe-/klassetiltak?
    - Retest?
    - Oppfølgingstest: innhente samtykke og informasjon fra foresatte. Foreldrene samtykker via lenke på kommunens hjemmeside: Dysleksivennlig oppvekst for barn og unge - Lindesnes kommune. Samtykket legger seg direkte i elevens mappe i P360.
- Drøfting av oppfølgingstest:
  - Elever som har minst 1 rødt utslag på oppfølgingstesten tas med til en videre helhetlig vurdering: se resultatene fra screening og oppfølgingstest i sammenheng, prøvesituasjon, konsentrasjon, morsmål, hørsel/syn, dysleksi i familien, bekymring fra foresatte/elev/lærer, svar fra spørsmål i samtykkeskjema, …
  - Ved utslag på 3. trinn igangsettes tiltak frem til evt. retesting og diagnostisering tidligst i januar på 4. trinn.
  - Videre oppfølging og evt. diagnostisering:

Ikke dysleksi:	Dysleksi:
• Fylle ut malen som ligger i IST (Dysmatekartlegging – ikke dysleksi) som arkiveres i elevens mappe. Før inn dato for kontaktlæreres tilbakemelding (møte/telefon) til foresatte. • Kontaktlærer følger opp elever som ikke får en dysleksidiagnose, og kontakter deres foresatte om oppsummeringen fra forebyggende lesegruppe.	• Fylle ut malen som ligger i IST (Dysmatekartlegging – dysleksibekreftelse) som arkiveres i elevens mappe. Før inn dato for tilbakemelding (møte/telefon) til foresatte. • Læringslos følger opp elever som får en dysleksidiagnose, og kontakter deres foresatte om oppsummeringen fra forebyggende lesegruppe. • Læringslos støtter foresatte med evt. søknad om kompenserende hjelpemidler til NAV.

- Eventuelt henvise til videre utredning.
- Lage en handlingsplan for det videre arbeidet når elever får en dysleksidiagnose.

Hvor godt er tiltaket implementert i din praksis?		Svært godt	Godt	Mindre godt	Ikke i det hele tatt
Tiltaksområde 1: Bad i bøker, 0-6 år	Barnehagebibliotek: Alle avdelinger i barnehagen har god tilgang til ny og aktuell barnelitteratur				
	Barnehagebibliotek: Barnelitteraturen brukes hver dag i barnehagen til høytlesing				
	Barnehagebibliotek: Barnelitteraturen brukes hver dag i barnehagen til barnas egen lesing og lek med bøker				
	Barnehagebibliotek: Barnelitteraturen lånes ut til daglig høytlesing hjemme				
	Leseprosjekt for **alle barn** i barnehagen **hvert år**				
	Høytlesing for **alle barn** i barnehagen **hver dag**				
Tiltaksområde 2: Overgang fra barnehage til skole og SFO	Årshjul for overgangen fra barnehage til skole og SFO				
	Skolestartskjema (vedlegg 5, 6, 7)				
	Høytlesing i overgangen av to utvalgte bøker; *Hvordan begynner man på skolen? Bukkene Bruse begynner på skolen.*				

Hvor godt er tiltaket implementert i din praksis?		Svært godt	Godt	Mindre godt	Ikke i det hele tatt
Tiltaksområde 3: Begynneropplæring i lesing og skriving, 1. trinn	Høytlesing hver dag				
	Høytlesingskasse i klasserommet				
	Jobber med språklig bevissthet og trinnene i lesetrappa				
	Lyd- og bokstavinnlæring: introduserer to lyder/bokstaver i uka				
	Lyd- og bokstavinnlæring: jobber med automatisering av lydene/bokstavene				
	Veiledet lesing i små grupper to ganger i uka				
	Tekstskaping hver uke				
	Skolebibliotek hver uke				
	Daglig lesetid (lesekvart) på skolen i selvvalgt litteratur (papir)				
	Daglig lesetid hjemme i selvvalgt litteratur (papir)				
	Følger opp elevenes daglige lesing hjemme med en leselogg				
	Bruker leseloggen til en **positiv** samtale om leseinterresse				

Hvor godt er tiltaket implementert i din praksis?		Svært godt	Godt	Mindre godt	Ikke i det hele tatt
Tiltaksområde 5: Leselyst og leseengasjement, 1.-10. trinn Tiltak 5.7. Leselyst på SFO	SFO har en tiltalende lesekrok som frister med ny og aktuell litteratur til både stillelesing og høytlesing				
	SFO har høytlesing i månedens bok				
	SFO har ekstra fokus på lesing når skolen har leseprosjektuker (høst/vår)				
	SFO besøker skolebiblioteket og/eller folkebiblioteket jevnlig				

Hvor godt er tiltaket implementert i din praksis?		Svært godt	Godt	Mindre godt	Ikke i det hele tatt
Tiltaksområde 4: Veiledet lesing i alle fag, 1.-10. trinn	Veiledet lesing brukes som metode ved lesing av fagboktekster i alle fag (vedlegg 11 og 12)				
	Veiledet lesing brukes som metode ved lesing av et mangfold av tekster i alle fag (vedlegg 11 og 12)				
	Elever som skårer lavt på nasjonale prøver i lesing får tilpasset opplæring				
	Elever som skårer lavt på nasjonale prøver i lesing får tilbud om intensive lesekurs				
Tiltaksområde 5: Leselyst og leseengasjement, 1.-10. trinn	Daglig lesetid i selvvalgt litteratur (papir) – lesekvart på skolen				
	De voksne i klasserommet leser i selvvalgt litteratur under lesekvarten				
	Daglig lesetid i selvvalgt litteratur (papir) 15 minutter hver dag hjemme står på elevenes ukeplan				
	Elevenes leseinteresse følges opp gjennom bruk av leselogg				
	Elevenes leseinteresse følges opp gjennom jevnlige lesesamtaler				
	Leseprosjekt hvert halvår				
	Det er alltid ei høytlesingsbok tilgjengelig i klasserommet				
	Det leses høyt for elevene på 1.-4. trinn hver dag				
	Det leses høyt for elevene på 5.-7. trinn minst 3 ganger i uka				
	Elevene har bibliotektime (vedlegg 13) hver uke med norsklærer/kontaklærer				
	Læreren formidler litteratur til elevene				
	Elever formidler litteratur til hverandre				
	Elevene har et klassebibliotek tilgjengelig med fristende litteratur				

Hvor godt er tiltaket implementert i din praksis?		Svært godt	Godt	Mindre godt	Ikke i det hele tatt
Tiltaksområde 4: Veiledet lesing i alle fag, 1.-10. trinn	Veiledet lesing brukes som metode ved lesing av fagboktekster i alle fag (vedlegg 11 og 12)				
	Veiledet lesing brukes som metode ved lesing av et mangfold av tekster i alle fag (vedlegg 11 og 12)				
	Elever som skårer lavt på nasjonale prøver i lesing får tilpasset opplæring				
	Elever som skårer lavt på nasjonale prøver i lesing får tilbud om intensive lesekurs				
Tiltaksområde 5: Leselyst og leseengasjement, 1.-10. trinn	Lesekvart på skolen (papir) står på timeplanen 3-5 dager i uka				
	De voksne i klasserommet leser i selvvalgt litteratur under lesekvarten				
	Daglig lesetid i selvvalgt litteratur (papir) 15 minutter hver dag hjemme står på elevenes ukeplan				
	Faglærer (norsk/kontaktlærer) følger opp den daglige lesingen gjennom jevnlige lesesamtaler				
	Elevene deltar på leseprosjekt hvert halvår				
	Det er alltid ei høytlesingsbok tilgjengelig i klasserommet				
	Det leses høyt for elevene ukentlig				
	Elevene har bibliotektime (vedlegg 13) 2-3 ganger i halvåret med norsklærer/skolebibliotekar				
	Det samtales og formidles litteratur jevnlig i klasserommet				
	Læreren formidler litteratur til elevene				
	Elever formidler litteratur til hverandre				
	Elevene har et klassebibliotek tilgjengelig med fristende litteratur				

Hvor godt er tiltaket implementert i din praksis?		Svært godt	Godt	Mindre godt	Ikke i det hele tatt
Tiltaksområde 5: Leselyst og leseengasjement, 1.-10. trinn Tiltak 5.6. - Skolebibliotek i toppklasse på alle skolene	Årlig innkjøpsbudsjett på minimum 250,- per elev				
	Minimumsressurs til skolebibliotekaren på 3 timer pluss 0,5 timer per påbegynte 50 elever				
	Skolebibliotekaren har lærerutdanning og videreutdanning i skolebibliotek/ lesing				
	Skolebibliotekaren deltar på kommunale lærende nettverkssamlinger				
	Skolebiblioteket er tilgjengelig for elever og lærere i skoletiden				
	Skolebiblioteket har et selvbetjent utlånssystem				
	Elever jobber som bibliotekassistenter på skolebiblioteket				
	Skolebiblioteket samarbeider med folkebiblioteket				
	Boksamlingen er organisert etter tema og sjangre tilpasset elevene				
	Elevene kan låne så mange bøker de trenger				
	Kontaktlærer/skolebibliotekar sender vennlige påminnelser fremfor purringer ved behov				
	Stimulerer leseprosjektene ved din skole til leseengasjement, gode lesevaner og utholdenhet i lesing av lengre tekster?				
	Anbefaler du som skolebibliotekar gode høytlesingsbøker for personalet?				
	Legger du som skolebibliotekar til rette for at elevene har et klassebibliotek tilgjengelig med fristende litteratur?				

Hvor godt er tiltaket implementert i din praksis?		Svært godt	Godt	Mindre godt	Ikke i det hele tatt
Tiltaksområde 6: Dysleksivennlig oppvekst, 0-16 år	Lærerne på vår skole praktiserer dysleksivennlig undervisning				
	Lærerne på vår skole gjennomfører universell kartlegging (tiltak 6.2.)				
	Kontaktlærerne på vår skole deltar på forebyggende lesegruppe når klassen deres drøftes				
	Skoleledelsen på vår skole deltar på forebyggende lesegruppe				
	På skolen vår bruker vi vedlegg 17 som et arbeidsredskap i forebyggende lesegruppe				
	Elever som fanges opp etter universell kartlegging følges opp med tiltak drøftet i forebyggende lesegruppe				
	Elever som diagnostiseres med dysleksi følges opp med tiltak spesifisert i en handlingsplan				

Vedlegg 25 – Årsplan for implementering av tiltaksplanen i personalet

Barnehage-/skoleår:
Utvalgt tiltaksområde for barnehage-/skoleåret:
Det utvalgte tiltaksområdet settes på agendaen minst 4 ganger i løpet av skoleåret.

Måned:	Dato:	Tiltaksområde:	Tiltaksnummer/ vedlegg:	Utviklingsarbeid:	Ansvar:
August					
September					
Oktober					
November					
Desember					
Januar					
Februar					
Mars					
April					
Mai					
Juni					

Faste tiltak som fastsettes i årshjulet for hele personalet:

- Årlig gjennomgang av tiltaksplanen (august)
- Gjennomgang av nasjonale prøveresultater (november/desember)
- Leseprosjekter (barnetrinn: høst/vår, ungdomstrinn: 1 gang i året)
- Årlig kartlegging (vedlegg 18-24)